

Ympäristö- ja rakennuslautakunta 10.03.2022 § 39

§ 39

Espoon seudun ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi vuonna 2021

Valmistelijat / lisätiedot:
Nevas Mari
Savolainen Tuula
Markkula Annukka
etunimi.sukunimi@espoo.fi
Vaihde 09 816 21

Päätösehdotus

Ympäristö- ja rakennusvalvontakeskuksen johtaja Timo Pasi

Ympäristö- ja rakennuslautakunta päättää hyväksyä ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman 2020-2024 toteutumisten arvioinnin vuodelta 2021.

Päätös

Ympäristö- ja rakennuslautakunta:

Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Selostus

Espoon sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi 16.12.2020 § 124 Espoon seudun ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman päivityksen vuodelle 2021. Valvontasuunnitelman laadinnassa on huomioitu valtakunnallisessa suunnitelmassa annetut tarkastustiheyssuosituksset sekä oma paikallinen riskinarviointi.

Valtioneuvoston asetuksen 665/2008 mukaan lautakunnan tulee arvioida vuosittain valvontasuunnitelman toteutuminen. Tiedot valvontasuunnitelmien toteutumisesta ja luottamuselimen päätös asian käsittelystä tulee toimittaa Etelä-Suomen aluehallintovirastoon maaliskuun loppuun mennessä.

Valvontasuunnitelmien toteutuminen v. 2021

Tarkastusten suorittamisessa sovellettiin edelleen koronatilanteesta riippuen erityistä riskiperusteista harkintaa, mutta tarkastusten kokonaismäärä nousi selvästi edellistä vuotta korkeammaksi. Valvontasuunnitelmaan kirjatuihin tarkastuksista toteutui sekä elintarvikevalvonnan että terveydensuojeluvalvonnan osalta 72 %. Tupakka- ja nikotiinivalmisteiden valvonnan osalta toteuma oli 60 %. Toimijoiden tekemiä, toimintaansa koskevia ilmoituksia ja hakemuksia käsiteltiin yhteensä 480 kpl ja asuntoyhteisöjen tupakointikieltohakemuksia 20 kpl. Taulukossa 1 on esitetty elintarvike- ja terveydensuojeluvalvonnan osalta vuosien 2020 ja 2021 tuloksia vertaillen.

Tartuntatautilain (ttl) muutoksen (22.2.2021) myötä ympäristöterveydenhuollon tehtäväksi annettiin koronarajoitusten valvonta helmikuussa 2021 ja tämä tehtävä priorisoitiin muun suunnitelmallisen

valvonnan edelle epidemiahuipun ajaksi. Espoon kaupungilla siirrettiin tll:n mukaista toimivaltaa elintarvike- ja terveydensuojeluvalvontaviranomaiselle kesäkuun loppuun asti siten, että tarkastuksia voitiin tehdä myös suunnitelmallisen valvonnan ulkopuolisiin kohteisiin. Kauniaisissa ja Kirkkonummella toimivaltaa ei siirretty, ja tll:n mukaista valvontaa tehtiin suunnitelmallisen valvonnan ohessa. Tämän lisäksi tarkastuksia tehtiin AVIn valvontapyyntöjen nojalla. Kesäkuun jälkeen tll:n mukaista valvontaa tehtiin koko valvonta-alueella kulloinkin voimassa olevien AVI:n rajoituspäätösten mukaisesti, suunnitelmallisen valvonnan ohessa sekä valvontapyyntöjen pohjalta. Tll:n mukainen valvonta kulutti valvontaresurssia, ja vaikutti osaltaan suunnitelmallisen valvonnan toteuttamiseen. Koronarajoitusten valvonta ei ollut toimijoille maksullista.

Akuutit ympäristöterveyden häiriötilanteet saatiin hoidettua ongelmitta. Vaikka yksittäisiä ruokamyrkytyspäilyilmoituksia tuli runsaasti, oli tilanne varsinaisten elintarvike- ja vesivälitteisten epidemioiden suhteen rauhallinen, ja valtakunnalliseen RYMY-järjestelmään tehtiin ainoastaan yksittäinen ilmoitus ruokamyrkytysepidemiasta. Talous- ja uimaveteen liittyviä häiriötilanteita oli vuoden aikana yhteensä 37 kpl. Em. tehtävien lisäksi yksikön henkilöstöä työllistivät mm. toimijoiden neuvontatehtävät, erilaisten lausuntojen valmistelu sekä viranhaltija- ja viranomaispäätökset.

Taulukko 1. Yhteenveto elintarvike- ja terveydensuojelulainsäädännön mukaisen valvonnan toteumasta, vertaillen 2020 ja 2021

	Elintarvikevalvonta		Terveydensuojeluvalvonta		Yhteensä	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Valvontakohteiden määrä	2260	2438	1132	1130	3392	3568
Suunniteltu tarkastusmäärä	1225	1179	390	376	1615	1555
Suunnitelmallisten tarkastusten toteuma (% suunnitelluista) sis. seurannan	728 (59 %)	851 (72 %)	221 (57 %)	271 (72 %)	957 (59 %)	1121 (72 %)
Seurantatarkastukset eriteltynä	61	134		12	61	146
Suunnitelman ulkopuoliset tarkastukset	53	33	73	90	131	123

Valvontayksikössä tehtiin toimintavuoden aikana elintarvikelain, terveydensuojelulain sekä tupakka- ja lääkelain mukaisia tarkastuksia yhteensä 1426 tarkastusta (v. 2020 toteutui 1280 kpl), joista suunnitelmaan sisältyviä tarkastuksia oli 1236 ja suunnitelman ulkopuolisia tarkastuksia 190 kpl. Asiakirjatarkastuksina näistä hoidettiin 92 kpl. Taulukossa 2 on esitetty toteuma lakiperusteen mukaan jaoteltuna. Suunnitelman ulkopuolisia tarkastuksia ovat mm. asumisterveystarkastukset, hakemus- ja ilmoitusmenettelyyn liittyvät tarkastukset sekä valitusten tai ruokamyrkytyspäilyjen johdosta tehdyt tarkastukset. Asumisterveystarkastusten jono vaihteli 3-6 kk:n välillä, ollen vuoden lopussa noin 3 kk. Tarkastuskäyntien lisäksi tehtiin erilaisia näytteenottokäyntejä.

Taulukko 2. Tarkastusten lukumääräinen tavoite ja toteuma lakiperusteen mukaan jaoteltuna

Lakiperuste	Suunnitelmallisten tarkastusten tavoite	Toteutuneet suunnitelmaan sisältyvät (%)	Suunnitelman ulkopuoliset	Tarkastukset yhteensä
Elintarvikelaki	1179	851 (72%)	33	884
Terveystarkastuslaki	376	271 (72%)	90	361
Tupakka- ja lääkelaki	190	114 (60 %)	67	181
Yhteensä	1745	1236 (71 %)	190	1426

Toimijaa veloitetaan valvontatyöstä ympäristöterveydenhuollon maksutaksan mukaisesti. Valvontatietojärjestelmän kautta laskutetut valvontamaksutuotot olivat vuonna 2021 yhteensä 531 592 € (v. 2020; 395 520 €). Maksutuottojen nousuun on vaikuttanut paitsi tarkastusmäärän kasvu, myös keväällä 2021 tehty maksutaksa tarkistaminen.

Tarkastuksilta koottu asiakaspalaute on ollut hyvää ja toimijat ovat kokeneet valvontakäynnit toiminnalleen hyödyllisiksi. Asiakaspalautekyselyjen perusteella 94 % valvonnan asiakkaista koki tarkastuskäynnin hyödylliseksi.

Henkilöstöresurssit

Henkilöstöresurssit ovat olleet puutteelliset vastaamaan kasvavaa valvontatarvetta ja lainsäädännön tuomia uusia valvontatehtäviä, ja tehtävien priorisointi on siksi ollut erityisen tärkeää. Uusi elintarvikelaki hyväksyttiin huhtikuussa 2021 ja sen myötä vuoden 2022 alusta elintarvikealan toimijoilta oli varauduttava perimään 150 € suuruinen vuosimaksu. Lisäksi joulukuussa hyväksytty terveydensuojelulain muutos toi myös osalle terveydensuojeluvalvonnan ilmoitettavista kohteista vastaavan maksun. Tämän lisärahoituksen turvin hyväksyttiin perustettavaksi kolme uutta terveystarkastajan vakanssia, jotka tulevat täyttyön vuonna 2022. Resurssia tullaan kohdentamaan paitsi tavanomaiseen tarkastustoimintaan, myös toimijoiden ohjaukseen ja neuvontaan, johon edellytetään keskusviranomaisen taholta erityistä painotusta.

Henkilöstö on kokenut töiden sujuvan hyvin myös etätöiden aikana, mutta työyhteisön antama tuki on koettu osin heikentyneeksi.

Toiminnan kehittäminen

Vuoden 2021 merkittävin muutos oli kaupunkitasoinen organisaatiouudistus, jossa ympäristöterveyden palvelualue liitettiin uuteen kaupunkiympäristön toimialaan, osaksi ympäristö- ja rakennusvalvontakeskusta (YRK), rakennusvalvonnan sekä ympäristönsuojelun rinnalle. Muutos astui voimaan 1.8.2021 ja on edellyttänyt toimintamallien uudelleenmäärittelyä mm. raportoinnin, seurannan ja talouden osalta. Henkilöstön osalta muutos tarkoitti osastosihteerin siirtymistä tukipalvelut -yksikköön. Muutos ei vaikuttanut asiantuntijatehtäviä hoitavien tehtävänkuvuihin. Uudistuksen myötä on pyritty fasilitoimaan yhteistyötä rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun kanssa ja yhteisten asioiden hoitamista on pyritty sujuvoittamaan. Mm. lausuntokäytäntöjä on uudistettu ja työstetty yhteislausuntoja ympäristönsuojelun kanssa. Lisäksi uudessa organisaatiossa on käynnistetty toimialatasoinen viestintäverkosto -toiminta, johon myös

ympäristöterveydenhuollon henkilöstön edustajat osallistuvat.
Asiakaspalvelun kehittämistyö on puolestaan aloitettu YRK:n tasolla.

Valvontayksikön taksaa päivitettiin vuoden aikana kahdesti. Keväällä 2021 tehtiin työtunnin hintaan maltillinen (2 €) korotus, ja huomioitiin tarvittavat päivitykset lainsäädännön osalta. Toinen päivitys tehtiin syksyllä 2021 uuden elintarvikelain pohjalta, ja se astui voimaan vuoden alussa 2022. Tämä päivitys sisälsi myös maininnan valvonnan vuosimaksusta sekä elintarvike- että terveydensuojelulain osalta.

Vuoden 2021 aikana saatiin päätökseen näytteenotto- ja analyysipalvelujen hankinnan kilpailutus, ja palvelujen tuottajaksi valittiin MetropoliLab Oy. Sopimus on voimassa toistaiseksi.

Valvontaan liittyviä prosesseja on pyritty jatkuvasti sujuvoittamaan ja yhdenmukaistamaan. Sisäisiä auditointeja tehtiin neljä. Vuonna 2021 tarkasteltiin erityisesti tupakointikieltohakemusten käsittelyä ja siihen luotiin uutta ohjeistusta. Valvonnan vuosimaksun käyttöönotto ja valvontatietorekisterin päivittäminen tätä muutosta varten on työllistänyt valvontahenkilöstöä erityisesti loppuvuoden aikana.

Valvontayksikössä on ohjattu eläinlääketieteen opiskelijoita harjoittelujaksoillaan Helsingin ja Tarton yliopistoista sekä yksi insinööriopiskelijan opinnäytetyö. Ympäristöterveydenhuollon alan ammattikorkeakouluopiskelijoita on toiminut terveystarkastajan sijaisuuksissa kerryttäen opintoihinsa vaadittavaa harjoittelu-aikaa.

Elintarvike-, terveydensuojelu- ja tupakkalain valvontasuunnitelmien sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin ja eläinlääkäripalvelujen järjestämissuunnitelman toteutuminen on kuvattu liitteissä 1-4.

Päätöshistoria

Liitteet

1 Valvontasuunnitelmien toteutumisen arviointi v. 2021

Oheismateriaali

Tiedoksi

Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Kauniaisten kaupunki
Kirkkonummen kunta